The author notes that the March articles were being prepared in the Hetman's Office and in the form of a petition of 23 items, called Pleading "Articles", were sent with Ukrainian delegation to Moscow. The most important of it declared the ideas of the foreign independence of the Ukrainian Hetman state (the Zaporozhian Army), which, first of all, were manifested in the right to free Hetman choice as the head of state, the head of government and the commander-in-chief of the Ukrainian army. In addition, Ukraine retained the right to implement foreign policy. Separately it was a question of the inviolability of the internal structure of the Zaporozhian Army, the inviolability of the rights and privileges of the Ukrainian population and its separate social classes and groups.

It is noted that the Ukrainian side did not find complete agreement with the Tsar of Moscow, and part of the proposals was ignored. The author conducted a comparative analysis of "pleading articles" and articles finally signed by Oleksiy Mikhailovich, and concluded that the Ukrainian side required more rights and privileges than were given by the final version.

It is substantiated that with the conclusion of the March articles of 1654, the Ukrainian Hetman State (Zaporozhian Army) entred an equal and mutually beneficial union with the Moscow kingdom and not reunited with it, as representatives of the scientific schools of the imperial and Soviet historiographical directions claimed for several centuries.

Key words: Hetman's articles, hetman Bohdan Khmelnytsky, international legal personality, Zaporozhian Army, Moscow kingdom, pleading articles.

УДК 347. 965.42

С. Йосипенко, асп.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

МЕДІАЦІЯ ЯК СПОСІБ ВИРІШЕННЯ КОРПОРАТИВНИХ СПОРІВ

Досліджується питання, пов'язане з корпоративними спорами. Визначається поняття корпоративного спору, окреслюються його ознаки, а також підстави його виникнення. Також зазначається що в сучасних ринкових умовах економіка України все частіше потерпає від корпоративних спорів, що завдає шкоди не лише його учасникам, а й іміджу нашої держави загалом. Тому виникає необхідність вирішення корпоративних спорів з максимальною задоволеністю інтересів не лише одного учасника такого спору, а всіх його учасників. Сьогодні вфдомі не лише судовий спосіб захисту корпоративних спорів, а й позасудові способи захисту, які є більш прийнятними для застосування у розвинених державах світу. Зокрема, йдеться про медіацію. Так, використання медіації для вирішення корпоративного спору сприяє збереженню ділових та партнерських стосунків між учасниками спору, економії часу й фінансових ресурсів, а також задовольняє інтереси всіх учасників спору, а це, у свою чергу, сприяє розвитку бізнесу в державі, та розвитку й стабільності в економічній і соціальній сферах суспільного життя.

Ключові слова: медіація, корпоративні відносини, учасники корпоративних відносин, корпоративний спір.

Вступ. У сучасних ринкових умовах економіка України все частіше потерпає від корпоративних спорів, що часто переростають у "корпоративні війни" і завдають шкоди не лише його учасникам, а в цілому іміджу нашої держави. Варто зазначити, що вирішувати корпоративні спори досить складно в силу самого предмета спору, кількості та складу його учасників, наявності кількох позовних вимог, неоднозначності тлумачення норм законодавства, в даній сфері, різними судовими інстанціями та недостатньо чітким правовим регулюванням корпоративних відносин в Україні. Але, незважаючи на труднощі у врегулюванні корпоративних спорів, вирішувати їх все ж таки потрібно. Сьогодні існує два способи вирішення корпоративних спорів – судовий та позасудовий. Традиційним способом врегулювання корпоративних спорів в Україні вважається звернення до господарського суду. Проте аналіз порядку розгляду корпоративних спорів у судовому порядку свідчить про існування недоліків судового розгляду таких спорів, що пов'язані з недосконалістю корпоративного законодавства, публічністю, значними фінансовими та часовими затратами тощо. Крім того, рішення господарського суду за результатами розгляду тієї чи іншої справи у сфері корпоративних відносин завжди задовольнятиме інтерес лише однієї із сторін спору, і прослідковуватиметься ситуація "переможця та переможеного". Тому уникнення таких ситуацій у розвинених європейських та англо-американських державах існує реальна можливість використання альтернативних способів вирішення спорів, які є менш формалізованими, фінансово менш затратними та економлять час для вирішення спорів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тематиці запропонованого нами дослідження присвячувалися наукові праці вчених, зокрема таких, як Г. О. Аболонін, С. С. Алексєєв, О. Бабак, О. Беліков, В. П. Грибанов, Н. С. Кузнєцова, О. Я. Курбатов, С. Д. Могилевський, А. Я. Пилипенко, В. К. Попов, Ю. О. Тихомиров, О. С. Янкова та інших.

Метою статті є визнання медіації як одного із цивілізованих, самостійних способів вирішення корпоративних спорів, її переваги, а також формулювання науково-теоретичних і практичних висновків щодо необхідності впровадження медіації у практику як ефективного, економного та швидкого способу вирішення корпоративних спорів в Україні.

Виклад основного матеріалу. Найпоширенішим самостійним, позасудовим способом вирішення спорів є медіація, яка успішно використовується для вирішення й корпоративних спорів та законодавчо закріплена, наприклад, у Норвегії, Фінляндії, Польщі, Англії, Німеччині, Франції, Бельгії, США. У Данії, Швеції, Нідерландах, Ірландії, Іспанії, Італії здійснені перші кроки щодо запровадження медіації для вирішення корпоративних спорів у вигляді пілотних проектів. Для підтвердження ефективності використання медіації в корпоративних відносинах слід навести приклад соціологічного дослідження проведеного в Польщі. Так, за останні п'ять років близько 20% корпоративних спорів урегульовані із використанням медіації, у США – за останні десять років у такий спосіб вирішено 70% корпоративних спорів [3, с. 167].

Для вирішення корпоративних спорів з використанням медіації на міжнародному рівні прийнята Директива ЄС "Про деякі аспекти медіації в цивільних та господарських правовідносинах" від 21 травня 2008 р., яка ратифікована й ВР України. Отже, як бачимо, світовий досвід орієнтований на активне використання медіації для вирішенні корпоративних спорів, що зумовлює потребу в дослідженні та впровадженні даного інституту і в національному законодавстві. Спостерігається, що українське суспільство готове до використання медіації, особливо ті власники бізнесу, які прагнуть плідно працювати, отримувати прибуток, а не сваритися і перерозподіляти власність. Першими ознаками того, що фізичні та юридичні особи шукають можливість позасудового вирішення спорів є, наприклад, зростання кількості звернень до третейських судів.

© Йосипенко С., 2018

Досліджуючи особливості застосування медіації для вирішення корпоративних спорів, необхідно визначити поняття "корпоративний спір". Науковець Б. Білоусов зазначає, що важливою рисою медіації в корпоративних відносинах є те, що вона розглядає корпоративний спір у широкому розумінні, тобто не лише з правової точки зору, а й ураховуючи багато інших факторів, скажімо, взаємовідносини сторін, психологічні чинники. Вчений наголошує, що під час медіації у корпоративних відносинах діє принцип – "нічого не вирішено, поки не вирішено все" [2]. Ф. С. Джемілова зауважує, що чинне законодавство не містить визначення поняття "корпоративний спір". У практиці склалася точка зору, згідно з якою корпоративні спори – це спори у відносинах акціонерів товариства, акціонерів та менеджменту суспільства, інвесторів та суспільства, який призводить або може призвести до наступних ситуацій: порушення норм чинного законодавства, статуту або внутрішніх документів товариства, прав акціонера або групи акціонерів, позови до суспільства, його органам управління або по суті прийнятих ними рішень, дострокове припинення повноважень діючих органів управління, істотні зміни в складі акціонерів. У свою чергу, правознавець зазначає, аналіз положень ГК та ЦК України дозволяє визначити корпоративний спір як спір, що виникає між господарським товариством та його учасником (засновником, акціонером), у тому числі учасником, який вибув, а також між учасниками (засновниками, акціонерами) господарських товариств, що пов'язані зі створенням, діяльністю, управлінням та припиненням діяльності господарського товариства [8, с. 353].

В. М. Кравчук, досліджуючи корпоративні спори, зазначає, що, окреслюючи ознаки корпоративного спору, необхідно виходити з ознак, притаманних будь-якому правовому спору. При цьому автор приєднується до висловленої в літературі думки про те, що ознаками корпоративного спору є наявність матеріальних правовідносин, суб'єктивного інтересу та суб'єктивного права одночасно. Численність суб'єктів корпоративних відносин, наявність у них не лише відмінних, а й спільних інтересів, що взаємодіють між собою, свідчить про певну систему інтересів, яка віддзеркалює зв'язки та залежності між ними (певну структуру інтересів). Ця система передбачає наявність стрижня, який забезпечує її функціонування як єдиного цілого. Таким стрижнем є загальнокорпоративний інтерес (інтереси).

Господарське товариство – це складна соціальна система з багатьма елементами, підсистемами. Однією із системоутворювальних є підсистема інтересів. Носіями останніх є не лише учасники (безпосередні та опосередковані) самої системи господарського товариства із притаманними їм різними рольовими функціями (засновники, учасники, акціонери, посадові особи, наймані працівники, облігаціонери), а й учасники (представники), елементи, системи і підсистеми оточуючого товариство середовища (кредитори, контрагенти, споживачі, органи господарського управління та контролю, державно організоване суспільство й навіть міжнародна економічна система). Спори в господарському товаристві, як і в будь-якій соціальній системі, – звичайне явище, що може не лише спонукати до вдосконалення діяльності товариства (якщо їх вчасно виявляти, аналізувати та вживати відповідних заходів щодо усунення причин негараздів), але й вплинути деструктивно на систему товариства, його зв'язки із середовищем, що його оточує (у разі незастосування попереджувальних та дестабілізуючих конфлікти заходів).

Саме те, що особливістю конфлікту інтересів, які призводять до корпоративних спорів, є те, що суперечливість цих інтересів містить одночасно і їхню єдність, наявність загальнокорпоративного інтересу, і відрізняє корпоративні спори від інших господарських спорів. Ось чому метою розв'язання спорів слід вважати не "виграш справи", а досягнення згоди між сторонами спору. Очевидно, що найбільш адекватними природі корпоративних відносин є позасудові способи вирішення корпоративних спорів [12, с. 69–75].

Корпоративні спори (конфлікти) та їхні особливості окреслив і Ю. М. Жорнокуй у своїй дисертаційній роботі "Цивільно-правова природа корпоративних конфліктів в акціонерних товариствах". Автор у своїй науковій праці зазначив, що корпоративний спір є юридичною перешкодою у здійсненні корпоративних прав або загрозою їх порушення, що впливає на стан корпоративних правовідносин і слугує підставою виникнення відгалужених правовідносин з приводу визнання та (або) відновлення порушених корпоративних прав та (або) захисту корпоративних інтересів чи реалізації інших прав, що виникають у таких випадках. Під час корпоративного спору корпоративні правовідносини перебувають у стані "напруження", що свідчить про необхідність в охороні корпоративних прав. Ю. М. Жорнокуй обґрунтовує доречність відмежування категорій "корпоративний конфлікт", "конфлікт інтересів", корпоративний спір", "цивільно-правовий конфлікт", застосовуючи такі підходи: 1) корпоративний конфлікт і конфлікт інтересів співвідносяться як правовідносини та підстава їх виникнення (юридичний факт); 2) корпоративний конфлікт і корпоративний спір є різними стадіями конфліктної ситуації, що вирішуються по-різному (про корпоративний спір варто говорити у випадку, коли конфліктна ситуація розглядається судом); 3) корпоративний конфлікт і цивільно-правовий конфлікт співвідносяться як спеціальне (видове) та загальне (родове) [10, с. 13].

Об'єктом корпоративного спору є порушене (невизнане, оспорюване) або щодо якого створено загрозу порушення корпоративне право та/або корпоративний інтерес учасників корпоративних правовідносин. Підставами виникнення корпоративного спору є порушення чи створення загрози порушення прав учасника корпоративних правовідносин або порушення його інтересів, а також зловживання правом учасників таких відносин.

Ми погоджуємося з думкою Ю. М. Жорнокуй, що складність феномена права та первинна принципова різноспрямованість інтересів учасників корпоративних відносин не сприяють формуванню універсального поняття корпоративного спору. На нашу думку, під поняттям корпоративний спір слід розуміти юридичний стан, що носить негативний характер і суперечить правовим механізмам та принципам, які закладені в основу правового регулювання корпоративних відносин, у якому перебувають учасники таких відносин, під час якого унеможливлюється чи ставиться під загрозу здійснення корпоративних прав. Корпоративний спір як правове явище характеризується таким ознаками: по-перше, він виникає з приводу як протиправних, так і правомірних дій з боку інших учасників корпоративних правовідносин або сторонніх осіб; по-друге, є юридичною перешкодою, що негативно відображається на корпоративних правах та (або) інтересах осіб, унеможливлюючи їх здійснення або створюючи загрозу для цього в майбутньому; по-третє, як такий він є певним станом корпоративних правовідносин, на які чинить вплив, породжуючи охоронні правовідносини; по-четверте, останні виникають як реакція з боку законодавця на подібні ситуації, що потребує погодження волі сторін корпоративних правовідносин; по-п'яте, корпоративний спір вирішується за допомогою правових механізмів, передбачених у законі,

статуті та (або) у договорі; по-шосте, прагнення вирішити корпоративний спір існує з боку всіх його учасників.

Корпоративні спори, здебільшого, можуть стосуватися: визнання недійсними установчих документів господарського товариства, а також щодо внесення змін чи доповнень до установчих документів господарського товариства; спори, пов'язані з порушенням порядку скликання загальних зборів (учасників) господарського товариства; спори, пов'язані з визначенням кворуму на загальних зборах учасників господарського товариства; спори, пов'язані з виходом, виключенням учасника з господарського товариства, вступом правонаступника учасника до господарського товариства; спори щодо компетенції, обрання та відкликання наглядової ради (правління) товариства, визнання рішень наглядової ради (правління) недійсними; спори, пов'язані зі зміною статутного капіталу товариства; спори щодо порядку нарахування та виплати дивідендів учасникам господарського товариства; спори щодо визнання рішень загальних зборів учасників господарського товариства недійсними; спори, які пов'язані з корпоративним управлінням тощо.

Аналізуючи міжнародний досвід щодо вирішення корпоративних спорів, можна однозначно стверджувати, що вони найчастіше вирішуються із застосуванням позасудових способів, зокрема медіації. Щоправда, у всіх розвинених правових державах світу на національному рівні прийняті відповідні нормативно-правові акти з таких питань. Застосування медіації для врегулювання корпоративних спорів забезпечує: по-перше, можливість збереження партнерських стосунків; по-друге, зменшення кількості корпоративних спорів розвантажить судову систему.

Наявність можливості використання позасудових способів вирішення спорів, у тому числі й корпоративних, є ознакою розвиненої правової держави з високим рівнем громадянського суспільства та правової культури.

Щодо України, то медіація, як спосіб вирішення спорів (корпоративних спорів), перебуває лише в зародковому стані й потребує належної легалізації та правової регламентації на законодавчому рівні.

До основ для запровадження медіації, на думку О. Белікова, можна віднести інститут примирення (мирової угоди) передбачений ст. 207 ЦПК України та ст. 192 ГПК України. Але, окреслюючи ознаки мирової угоди та медіації, мирову угоду ми не можемо розглядати як медіацію, оскільки це є різні за своєю природою правові інститути.

Ураховуючи наведене вище, вважаємо, що у ГПК та ЦПК України потрібно передбачити правове положення про можливість вирішення спору, у тому числі й корпоративного, через досягнення між учасниками спору медіаційної угоди шляхом застосування медіації, а також закріпити порядок застосування останньої.

Сьогодні в нашій державі судовий захист залишається основним способом захисту прав та інтересів суб'єктів корпоративних відносин. Чому це так? Тому, що виключна підвідомчість корпоративних спорів, що закріплена в ст. 20 ГПК України, унеможливлює використання інших способів вирішення корпоративних спорів. А також законодавець у п. 6 ст. 30 ГПК передбачив, що спори, які виникають із корпоративних відносин, належать до виключної підсудності господарських судів. З одного боку, це розв'язало низку проблем, що виникали з поданням схожих за предметом позовів у суди різних ланок (загальний та господарський), коли учасники були фізичними та юридичними особами (наприклад, у процесі визнання недійсним рішення загальних зборів). З іншого боку, на превеликий жаль, ГПК містить низку проблем із визначенням підвідомчості, оскільки до зазначеної норми не підпадає цілий спектр корпоративних спорів.

Згідно із ст. 20 ГПК господарським судам підвідомчі справи, що виникають із корпоративних відносин у спорах між господарським товариством та його учасником (засновником, акціонером), зокрема учасником, який вибув, а також між учасниками (засновниками, акціонерами) господарських товариств, що пов'язані зі створенням, діяльністю, управлінням і припиненням діяльності цього товариства, крім трудових спорів. Пункт 3 статті 20 ГПК визначає виключну підсудність корпоративних спорів господарським судам. А чи це правильно? Для нас залишається дивиною позиція законодавця з приводу того, чому згідно з ст. 22 ГПК корпоративні спори не можна передавати на розгляд третейських судів, а справи у спорах щодо обліку прав на цінні папери – можна. В абз. 1 п. 6.2 Рекомендації ВГСУ наведено неаргументоване твердження про публічний порядок, що має місце в корпоративних спорах, що не витримує жодної критики, навіть порівняно з тим, що облік прав на цінні папери виглядає більш публічним, аніж корпоративний спір. Не можна не погодитися з тим, що в корпоративному спорі є публічний елемент, присутній більшою мірою, ніж в інших зобов'язальних відносинах (якщо ми порівнюємо, наприклад, договори поставки та купівлі-продажу корпоративних прав). Проте його суспільна значущість не така велика, щоб не дозволяти передати його на розгляд третейських судів. До речі, якщо тлумачити п. 3 ст. 20 ГПК буквально, то не можна передати на розгляд третейських судів навіть акціонерні угоди, оскільки вони укладаються між акціонерами, що, на нашу думку, суперечить самій суті таких угод. Очевидно, базуючись на твердженні про публічний порядок, абз. 2 п. 6.2. Рекомендації ВГСУ містить положення, згідно з яким учасники господарських товариств незалежно від суб'єктного складу акціонерів не вправі також підпорядковувати розгляд корпоративних спорів, пов'язаних із діяльністю господарських товариств, які зареєстровано в Україні, зокрема таких, що випливають з корпоративного управління, міжнародним комерційним арбітражним судам. З огляду на потреби практики та зарубіжний досвід пропонуємо внести зміни до ст. 20 ГПК України, виклавши в наступній редакції: "Підвідомчий господарським судам спір може бути передано сторонами на вирішення третейського суду або медіатора (медіаторів), крім спорів про визнання недійсними актів, а також спорів, що виникають при укладанні, зміні, розірванні та виконанні господарських договорів, пов'язаних із задоволенням державних потреб, та інших спорів, передбачених законом. Рішення третейського суду може бути оскаржено в порядку, передбаченому цим Кодексом".

Міжнародна правова практика вирішення корпоративних спорів визнає три найбільш ефективні способи їх урегулювання: міжнародний комерційний арбітраж (якщо одна зі сторін спору є іноземцем чи спір підпадає під вирішення МКАС), третейський суд, медіація. За умови, що положення ст. 20 ГПК буде змінено, залишаться питання можливості розгляду корпоративного спору в цих інстанціях. Зауважимо, що вирішення корпоративних спорів у позасудовому порядку має два напрямки: вирішення спорів, що виникають зі статуту, та за договором. Якщо щодо другого більш-менш немає проблем, то перший випадок потребує окремого вивчення.

Так, не можна не згадати про дискусію – чи можна визнавати статут різновидом договору чи правочину. Це питання висвітлюють багато цивілістів, наводячи аргументи як за, так і проти, однак відповідь на це питання є складним. Разом із тим, на нашу думку, саме

питання поставлено неправильно з огляду на сказане нижче. Якщо звернутися до положень ГК та ЦК, то можна зробити висновок, що визнання статуту видом правочину чи договору було б складним для правозастосування, оскільки тоді на нього мали б поширюватися наслідки недійсності чи нікчемності. З історії корпоративного права спостерігається трансформація статуту як документа. У докорпоративній історії це був вид засновницького договору, який продовжував еволюціонувати в рамках повних і командитних товариств. Однак з моменту появи перших корпорацій у XVII ст. вони засновувалися шляхом видання королівських чи урядових хартій (до речі, статут до цього часу має назву charter у багатьох американських штатах, тоді як в англійському праві цей термін articles of association, що разом із memorandum of association (має силу засновницького договору та значно втратив свою роль у XXI ст.) формують constitution of the company). Коли процедура стала реєстраційною в XIX ст., статут компанії набув форми договору між учасниками та корпорацією, який став обмежуватися корпоративним правом [15].

Таким чином, ми підтримуємо думку тих учених, що вважають статут формою корпоративної угоди, а не цивільного договору. У зв'язку з цим вважаємо, що в ньому можуть бути закріплені положення щодо можливості передачі корпоративного спору на розгляд міжнародного арбітражу, третейського суду чи медіатора.

Досліджуючи особливості корпоративних спорів та їх вирішення, цікавим є й питання медіаційного застереження при застосуванні медіації. Даючи визначення даного поняття у законопроектах "Про медіацію", законодавець імперативно наголошує, що медіаційне застереження – це положення, що може бути включено до цивільно-правового, господарсько-правового, трудового або шлюбного договору за взаємною згодою сторін договору, які домовились про можливість звернення до процедури медіації в разі виникнення між ними конфлікту (спору) з приводу правовідносин, врегульованих таким договором, та не є перешкодою для звернення до суду [14], але чи це не звужуватиме право учасників корпоративних відносин на медіаційне застереження, яке може визначатися й у статуті господарського товариства. На нашу думку, на законодавчому рівні потрібно надати право на медіаційне застереження учасникам корпоративних відносин і право визначати медіаційне застереження як у договорі, так і у статуті.

Окрім того, як шлях до швидкого та ефективного впровадження та популяризації медіації іноді називають обов'язкову медіацію, тобто закріплення на законодавчому рівні переліку корпоративних спорів для вирішення яких обов'язковим буде використання медіації. Однак з таким підходом, який по суті зводиться до нав'язування певного способу вирішення спорів і примусу сторін до медіації, дуже складно погодитися, оскільки він суперечить основоположним для медіації принципам добровільності та правам сторін на відмову від медіації та звернення до суду. Таку позицію щодо медіації ми не можемо підтримати з огляду на те, що це не відповідає Директиві Європейського Союзу 21 травня 2008 р. № 2008/52 (далі – Директива).

Директива у двох статтях містить положення, які дозволяють використання обов'язкової медіації. Жодні положення цієї Директиви не повинні перешкоджати тому, щоб національні законодавства робили використання медіації обов'язковим або предметом заохочення чи санкцій – за тієї умови, що таке законодавство не створює перешкод для сторін щодо використання їх права на доступ до системи правосуддя (п. 14 Преамбули та п. 2 ст. 5 Директиви). З огляду на це країни-учасниці самі для себе вирішують питання – чи хочуть вони зробити медіацію обов'язковою, чи ні. Зазначимо, що особливостей щодо розгляду корпоративних спорів Директива не встановлює.

Щодо обов'язкової медіації, то є досвід її запровадження у деяких державах. Наприклад, в Іспанії та Німеччині обов'язкова медіація проводиться у справах з невеликою сумою позову. В Англії Правилами цивільного судочинства рекомендовано вживання альтернативних процедур вирішення спору. Разом з тим, Апеляційним судом було прийнято кілька рішень, згідно з якими сторона, яка виграла в процесі судового розгляду, не отримує відшкодування судових витрат, якщо вона проігнорувала вимогу або рекомендацію суду звернутися до медіації [3, с. 167].

Цікавим є досвід Канади, де в тих справах, у яких медіація була обов'язковою, відсоток примирення становив 40%, а за рішенням сторін (спадкування, нерухоме майно, дієздатність, довірче управління майном, благодійність, сімейні спори) – 70% [4, с. 156]. Можливо, це свідчить про те, що медіація все ж таки має застосовуватися на розсуд сторін, адже, наприклад, до арбітражу ніхто не змушує сторони, але його авторитет приводить до популяризації. У період 2006–2014 рр. 20% спорів, урегульованих Міжнародною торговельною палатою, були пов'язані з розбіжностями в питаннях корпоративного управління. Приклади таких спорів включають: оцінювання акцій; спори між акціонерами; винагороди, що виплачуються членам Ради; спори, пов'язані з питаннями банкрутства; участь акціонерів у процесі ухвалення рішень, а також питання поглинання [4, с. 165].

Висновки. Підсумовуючи наведене вище, необхідно відмітити, що закріплення в законодавстві України правових положень щодо можливості застосування медіації для вирішення корпоративних спорів сприятиме лише позитивним перспективам та досвіду для їх урегулювання. Окрім того, перевагами медіації в корпоративних відносинах є те, що застосування медіації завжди є добровільним рішенням учасників; це найшвидший спосіб вирішення корпоративного спору, що не передбачає оскарження досягнутої домовленості; це взаємовигідне вирішення такого спору, що дозволяє зберегти належні партнерські відносини його учасників; конфіденційність проведення медіації.

Тому вдосконалення правової бази розгляду корпоративних спорів є важливою складовою модернізації його господарсько-процесуального механізму.

Список використаних джерел:

1. *Беліков О.* Конфлікти у підприємницькій діяльності та можливості їх врегулювання *[Електронний ресурс] :* / О. Беліков // Юрид. журнал: Юстиніан. – № 5/2007. – Режим доступу: http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2664.

2. *Белоусов Б.* Перспективы развития медиации в Украине *[Электронный ресурс] :* / Б. Белоусов // Юрист и закон. – 2014. – № 25. – Режим доступа: http://www.kisilandpartners.com/content/files/article_belousov_uz_liga_rus.pdf.

3. *Бондаренко-Зелінська Н. Л.* Запровадження альтернативних способів врегулювання спорів: європейський досвід для України / Н. Л. Бондаренко-Зелінська // Міжнародне приватне право: розвиток, порівняльний аспект, гармонізація. – 2016. – С. 167.

4. *Гайденко-Шер Н. И.* Обязательная медиация: опыт Канади / Н. И. Гайденко-Шер // Третейский суд. – 2012. – № 1. – С. 156–165.

5. Господарський кодекс України: Закон України *[Електронний ресурс] :* від 16.01.2003 №436-IV. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15.

6. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України *[Електронний ресурс] :* від 06.11.1991 №1798-XII. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12.

7. Директива ЄС 2008/52/ЄС "Про деякі аспекти медіації у цивільних та господарських правовідносинах" *[Електронний ресурс] :* від 21 травня 2008 р. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_a95.

8. *Джемилова Ф. С.* Усовершенствование правового регулирования разрешения корпоративных споров / Ф. С. Джемилова // Ученые запис-

ки Таврич. нац. ун-та им. В. И. Вернадского. Серия: Юридические науки. – 2013. – Т. 26 (65). – № 1. – С. 350–353.

9. *Єрьоменко Г. І.* Медіація як спосіб вирішення суперечок *[Електронний ресурс] :* / Г. І. Єрьоменко. – Режим доступу: http://innovations.com.ua/ua/interview/13281/temp.

10. *Жорнокуй Ю. М.* Цивільно-правова природа корпоративних конфліктів в акціонерних товариствах : автореф. дис. … д-ра юрид. наук: спец. 12.00.03 "Цивільне право, цивільний процес, сімейне право, міжнародне приватне право" / Ю. М. Жорнокуй. – К., 2016. – 38 с.

11. *Замзий А. В.* Об арбитрабельности корпоративных споров *[Электронный ресурс] :* А. В. Замзий. – Режим доступа: http://ars-rspp.ru/files/court/publications_and_comments/002_spravka_po_arbitrabelnosti_final.pdf.

12. *Кравчук В. М.* Підвідомчість корпоративних спорів / В. М. Кравчук // Вісник господарського судочинства. – 2007. – № 4. – С. 69–75.

13. *Козлова Н. В.* Правосубъектность юридического лица / Н. В. Козлова. – М., 2005. – С. 232–273.

14. Проект Закону України "Про медіацію" *[Електронний ресурс] :* за реєстраційним номером 3665-1 від 29 грудня 2015 р. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/ pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=47710.

15. *Рунессон Е. М.* Медіація конфліктів і спорів у галузі корпоративного управління *[Електронний ресурс] :* Е. М. Рунессон. – Режим доступу: http://www.ifc.org/wps/wcm/connect/deed798048a7e4ae9e6fdf6060ad5911/FocusReport_Ukr_final.pdf?MOD=AJPERES.

16. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р., № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. № 40–44. – С. 356.

17. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р., № 1618-IV із змінами і доповненнями станом на 04.07.2013 р. // Відомості Верховної Ради. – 2004. – № 40–41, 42. – С. 492.

18. Monti A. Arbitration and Corporate Law. URL: http://dosbi.com/pdf/International_Commercial_Arbitration.pdf.

19. Mackie K. A New Reality Emerging in Corporate Counsel Dispute Manager? URL: http://ukrmediation.com.ua/files//CD_Jul13_55-57.pdf.

Надійшла до редколегії 18.09.18

С. Иосипенко, асп.
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

МЕДИАЦИЯ КАК СПОСОБ РАЗРЕШЕНИЯ КОРПОРАТИВНЫХ СПОРОВ

Исследуется вопрос, связанный с корпоративными спорами. Определяется понятие корпоративного спора, его признаки, а также основания возникновения последнего. Также отмечается, что в современных рыночных условиях экономика Украины все чаще страдает от корпоративных споров, а это наносит вред не только его участникам, но и имиджу нашего государства в целом. Поэтому возникает необходимость решения корпоративных споров с максимальной удовлетворённостью интересов не только одного участника такого спора, а всех его участников. Сегодня известен не только судебный способ защиты корпоративных споров, но и внесудебные способы защиты, которые являются более приемлемыми для применения в развитых странах мира. В частности, речь идет о медиации. Так, использование медиации для разрешения корпоративного спора способствует сохранению деловых и партнерских отношений между участниками спора, экономии времени и финансовых ресурсов, а также удовлетворяет интересы всех участников спора, а это, в свою очередь, способствует развитию бизнеса в государстве, а также развития и стабильности в экономической и социальной сферах общественной жизни.

Ключевые слова: медиация, корпоративные отношения, участники корпоративных отношений, корпоративный спор.

S. Iosypenko, PhD student
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

MEDIATION AS A WAY OF RESOLVING CORPORATE DISPUTES

In this article the author investigates the issue of corporate disputes. Also the author defines concept of corporate dispute, outlines its features, as well as the reason of its origin. The article also notes that in current market conditions the Ukrainian economy is increasingly suffering from corporate disputes. This situation affects not only participants of corporate disputes, but in general the image of our state. Today, there is not only a judicial way of protection of corporate disputes, but also extra-judicial way of protection which are more acceptable for use in developed countries of the world. In particular, we are talking about mediation. Thus, the use of mediation for resolve a corporate dispute contributes to maintaining business and partner relations between the parties of dispute, saves time and financial resources, and also satisfies the interests of all parties of the dispute. And this, in turn, contributes of development of business in the state, as well as development and stability in the economic and social areas of public life.

Key words: mediation, corporate relations, participants of corporate relations, corporate dispute.

УДК 347.121 / 347.77.01

А. Кодинець, д-р юрид. наук, доц.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ІНФОРМАЦІЯ ТА ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ СПІВВІДНОШЕННЯ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Стаття присвячена розгляду теоретичних аспектів співвідношення інформації та об'єктів права інтелектуальної власності; визначенню інформації як об'єкта цивільних прав; окресленню концепції та методології цивільно-правової регламентації відносин в інформаційній сфері. З позиції юридичної доктрини аналізуються особливості інформації, обґрунтовується концепція цивільно-правового регулювання інформаційних відносин у законодавстві України, визначаються тенденції та перспективи правового регулювання в інформаційному суспільстві.

Ключові слова: інформація, інформаційні відносини, результат інтелектуальної діяльності, інтелектуальна власність, творчість.

Вступ. В умовах поширення інформаційних технологій, становлення й розвитку інформаційного суспільства відбувається переосмислення ролі та значення інформації як соціального блага і правового феномена. Інформація із категорії, що характеризує систему знань та уявлень про людину і навколишню її дійсність трансформується в базову умову життєдіяльності особи, невід'ємний атрибут її функціонування та суспільного розвитку. Поступово у нормативно-правових актах право на інформацію виокремилося із системи природних прав та сформувалося як основоположне, первинне право людини, яке визнається та гарантується міжнародною спільнотою. Формування правової держави, розбудова громадянського суспільства в умовах сучасності неодмінно передбачає розширення меж приватноправової регламентації інформаційних відносин. Указані фактори зумовлюють актуальність дослідження засад правового регулювання інформаційних відносин, розгляду особливостей співвідношення інформації та об'єктів права інтелектуальної власності, окресленню методології приватноправової регламентації відносин в інформаційній сфері.

Огляд літератури. Зазначені питання були предметом наукового дослідження представників різних галузей юридичної науки, зокрема, О. О. Городова, В. О. Копилова, Є. В. Петрова, О. О. Підопригори,

© Кодинець А., 2018